

skal stee paa den Maade, som Bonden kan være tjent med og som han kan være velholden med o. desl., og det er saaledes klart, at der ved saadanne Udtryk kun er taget Hensyn til Almeensvæsenets Lær, for at Bonden kunde være istand til at drive sin Jord saaledes, som det almindelige Vel fordrer det. Men disse Bestemmelser vare desuden ingenlunde givne alene til Bondestandens Fordeel, til Fordeel for Enhver, som kom i Besiddelse af en Fæstegaard, og Bondestanden har aldrig havt nogen udelukkende Ret til at fordrer Fæste paa Gaardene; det Offentlige har aldrig fordrer andet, end at Gaardene skulle være besatte med Fæstere, og ikke skulde lægges øde, men der har aldrig været Tale om, at Godseierne ikke skulde have Ret til at bortfæste Gaardene til Hvemsomhelst, enten det nu var til Folk af Bondestanden eller ikke. Naar blot Gaardene vare bortfæstede, saa fordredes der intet videre. Jeg kan altsaa i disse Bestemmelser ikke finde nogen særlig Ret for Bondestanden. Man har i den Henseende, og det maa jeg tillade mig her udtrykke sig at fremhæve, villet paaberaabe sig Forordningen af 19de Marts 1790, som omtaler Bondestandens Haandhævelse i dens Retligheder. Det er ogsaa i det Forslag, som den nuværende Indenrigsminister har fremsat til Reformer i Landbolovgivning, udhævet, at denne Forordning skulde erkjende, at Bondestanden havde en Ret til at erholde Fæste paa Bøndergodset; men det gjør denne Forordning aldeles ikke, den indeholder slet ikke andet, end at den, som har faaet en Gaard i Fæste, derved erhverver Besiddelsesret for sig selv og sin Enke, men den indeholder ikke snerreste Spor til, at Bondestanden har nogen Fordring paa, at Godseierne ere forpligtede til at bortfæste Bøndergodset, og den indeholder aldeles ikke nogen særegen Ret for Bondestanden, thi den Ret, som tilsiges, tilsiges enhver Fæster, hvad enten han er af Bondestanden eller ei. (S. A. Hansen: Enhver Fæster er af Bondestanden.) Ja, det er fuldkommen min Mening, at Enhver, som driver en Fæstegaard, som bliver Fæster, derved gaaer over i Bondestanden, men saa maa vi kun tale om Fæsternes Ret og ikke om Bondestandens Ret, thi det er noget ganske andet. Naar man har

villet fremsætte den Paastand, at en Tvangslov for Fæstegodsets Obergang til Selveiendom vilde være nødvendig for at conservere Bondestanden, saa vil jeg dog tillade mig at fremhæve, at det forekommer mig, at det ærede Udvalg derved har gjort sig skyldig i en Modsigelse. Det ærede Udvalg har selv udtrykkelig sagt, at netop Landets oprindelige Befolkning, netop den egentlige Bondebefolkning bedst har conserveret sig paa Fæstegodset fremfor paa Selveiergodset, og nu vil man, at Fæstegodset skal gaae over til Selveiendom for at conservere Bondestanden; jeg troer ikke, at der er Noget, som mere conserverer Bondestanden end netop Fæstevæsenet. Man har ogsaa paaberaabt sig den Bevægelse, som for Diebliffet skal finde Sted med Hensyn til en forventet Tvangslov. Jeg finder nu, at dersom Almeenvellet virkelig fordrer, at en saadan Tvangslov skal gives, saa er der ingen Grund for os til at tage Hensyn til Bevægelsen, saa bør Loven gives, enten der finder Bevægelse Sted eller ikke; men fordrer Almeenvellet det ikke, saa vilde jeg finde det i allerhøieste Grad usvarligt at tage Hensyn til en saadan Bevægelse. Det vilde ikke være at berolige Gemysterne, men det vilde sandelig være i allerhøieste Grad at opfordre dem til Urolighed. Seer man, at vi ville give en Lov, ikke fordi den er retfærdig, men, fordi der finder en saadan Bevægelse Sted, saa vil man naturligtviis søge at opvække Uro og Bevægelse i enhver Retning, hvor man ønsker en Forandring, uden Hensyn til, om den er retfærdig eller ikke. Jeg kan ikke troe, at Regjeringen vil give efter for en saadan Bevægelse, og jeg troer ogsaa, at det er aldeles unødvendigt; jeg troer ikke, at Bondestanden, navnlig Fæstebondestanden, nu er i en saadan Tilstand, at denne Bevægelse kan siges at være retfærdig begrundet, og, naar det ikke er Tilfældet, saa kunne vi vist aldrig ønske at have en Regjering, der var saa svag, at den gav efter for saadanne Bevægelser. Tværtimod mener jeg, at, naar man ikke erkjender Nødvendigheden, og reent udtaler dette, saa vil Bevægelsen lægge sig af sig selv, men jo mere man vedligeholder Haabet om at sætte en saadan Tvangslov igjennem, som den her foreliggende,